

**Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини**

**Факультет мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва**

**ПРОГРАМА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
«ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА
ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА»**

Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**

Спеціальність: **014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Освітня програма **Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Освітній ступінь: **магістр**

Форма навчання: **денна, заочна**

ОБГОВОРЕНО

на засіданні кафедри образотворчого мистецтва

Протокол від «26» вересня 2019 року № 2

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва

_____ (к.п.н., доц. Музика О.Я.)

СХВАЛЕНО

науково-методичною комісією факультету мистецтв

Протокол № 2 від «24» жовтня 2019 року

Голова науково-методичної комісії

_____ (к.п.н. Король А.М.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до організації та проведення кваліфікаційного екзамену «ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА»

Випускна атестація здобувачів вищої освіти факультету мистецтв ОС «магістр» є підсумковою формою перевірки та оцінки рівня сформованості їх професійної компетентності.

Проведення кваліфікаційного екзамену «Педагогіка, психологія та методика викладання образотворчого мистецтва» має на меті перевірити рівень творчої, методичної, психологічної та педагогічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, визначити рівень сформованості загальних і фахових компетентностей, основних професійних умінь та навичок, володіння теоретичними знаннями. Комплексний характер підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва вимагає комплексного підходу до контролю знань, умінь та навичок. Тому зміст кваліфікаційного екзамену представлено декількома блоками, що відповідають змісту підготовки.

Екзаменаційний білет містить три запитання: 1) питання з педагогіки профільної школи; 2) питання з психології профільної школи; 3) питання з методики викладання образотворчого мистецтва.

На екзамені студент має довести відповідний рівень підготовки з фаху, який відповідає вимогам вищої школи.

Кваліфікаційний екзамен проводиться відповідно до встановленого розкладу.

Оцінювання відповідей студентів Екзаменаційною комісією проводиться за 100 – бальною шкалою.

СТРУКТУРА І ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

«ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА»

**Спеціальність: 014 Середня освіта. Образотворче мистецтво
(денна і заочна форма навчання)**

1. ЗМІСТ ПИТАНЬ З ПЕДАГОГІКИ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

1. Нова парадигма виховання. Особистісно-орієнтований підхід у вихованні.
2. Педагогіка як наука, її предмет, основні функції та категорії.
3. Законодавство України про реформування вітчизняної освіти.
4. Методи навчання та їх характеристика.
5. Сутність управління й керівництва освітою та школою.
6. Основні закономірності та принципи навчання.
7. Педагогічна рада школи як колегіальний орган управління.
8. Функції процесу навчання та їх реалізація в сучасній школі.
9. Концепція Нової української школи: основні положення.
10. Атестація та сертифікація педагогічних працівників.
11. Внутрішньо-шкільний контроль в системі діяльності закладу загальної середньої освіти.
12. Закон України «Про освіту» (2017): основні положення.
13. Системи навчання в школі: їх переваги та недоліки.
14. Форми організації навчання в школі.
15. Суть та завдання науково-методичної роботи.
16. Характеристика державних документів, що реалізують зміст освіти в сучасній школі.
17. Методи виховання та їх класифікація.
18. Мотиви і стимули у навчанні.
19. Ключові компетентності Нової української школи.
20. Сутність процесу виховання та його структура.
21. Планування діяльності закладу загальної середньої освіти: види та їх характеристика.
22. Компетентнісний підхід до визначення змісту освіти.
23. Спільна виховна діяльність школи, сім'ї і громадськості.
24. Вплив різних чинників на вибір професій
25. Формування професійних інтересів та нахилів у підлітковому віці.

2. ЗМІСТ ПИТАНЬ З ПСИХОЛОГІЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

1. Психологічне забезпечення профільної освіти
2. Завдання психологічного супроводу
3. Моніторинг і своєчасне усунення відхилень у розвитку учнів
4. Особистісно-орієнтована профорієнтаційна робота з учнями
5. Допрофільна підготовка випускників основної школи
6. Організація дослідницької діяльності школярів
7. Профорієнтаційна робота в закладах освіти
8. Психофізіологічні особливості і вибір професії
9. Суть відмінностей між задатками та нахилами
10. Рівні розвитку здібностей
11. Формування професійних навичок особистості
12. Стадії професійного становлення особистості школяра
13. Психолого-педагогічне призначення профільних класів
14. Форми і методи профорієнтаційної роботи
15. Психологічний профіль професії
16. Професійний відбір до певного виду діяльності
17. Професійно важливі якості під час вибору професії
18. Правила ведення профконсультативної роботи
19. Професійна адаптація
20. Вікові особливості професійного самовизначення
21. Психологічне забезпечення профільної освіти
22. Помилки при виборі професії
23. Діагностичний напрям роботи під час психологічного супроводу
24. Психологічні умови формування дитини дошкільного віку як суб'єкта праці.
25. Суть поняття «професійне самовизначення»

3. ЗМІСТ ПИТАНЬ З МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

1. У чому полягає принцип науковості при навчанні малювання з природи?
2. У чому полягає принцип систематичності і послідовності в академічному малюнку?
3. У чому полягає принцип наочності і методи його реалізації при навчанні малювання з природи?
4. Чим відрізняється педагогічний малюнок від звичайного?
5. Дати визначення терміну «дизайн» та його видам
6. Течії в образотворчому мистецтві.
7. Декоративно-прикладне мистецтво. Відомі майстри та їх твори.
8. Архітектура та її види. Видатні архітектори, їх твори. Історичні стилі в архітектурі.

9. Засоби художньої виразності в образотворчому мистецтві.
10. Охарактеризувати жанри образотворчого мистецтва
11. Скульптура та її види. Видатні скульптори та їх твори.
12. Мистецтво графіки, його види. Відомі художники-графіки та їх твори.
13. Сутність науки і мистецтва.
14. Структура пластичних мистецтв.
15. Інноваційна педагогічна діяльність.
16. Типові ознаки педагогічної майстерності.
17. Види мистецтва. Художній образ у мистецтві
18. Роль видатних діячів культури і мистецтва у становленні національної освіти.
19. Сутність, закономірності, принципи, методи, форми організації педагогічного процесу.
20. Зародження національної мистецької освіти в Україні у XVI-XIX ст.
21. Психологічний зміст і структура категорії «Художнє сприйняття».
22. Поняття «мистецьке спілкування» або «художнє спілкування».
23. Специфіка культурно-педагогічної діяльності.
24. Взаємозв'язок філософії, філософії мистецтва, філософії освіти та філософії мистецької освіти.
25. Система освіти першої половини XIX століття.

4. Критерії оцінювання кваліфікаційного екзамену «Педагогіка, психологія та методика викладання образотворчого мистецтва»

А - 5 (відмінно) студент *глибоко розуміє і усвідомлює* тематичний матеріал, володіє системою художньо-естетичних знань; має високорозвинене творче мислення; під час аналізу-інтерпретації творів мистецтва робить самостійні висновки, аргументує власні оцінки, наводить приклади на їх підтвердження; вільно користується спеціальною термінологією відповідно до програмних вимог; наводить приклади творчого застосування тематичного матеріалу у практичній художній діяльності; характеризується оригінальністю, що дає змогу студентові встановлювати і широко використовувати асоціативні зв'язки, здійснювати порівняння в загальному естетичному та світоглядному контексті.

Відповідь вірна на всі запитання, чітка, логічно побудована, свідчить про глибокі системні знання з теорії та історії педагогіки профільної школи, психології профільної школи, у сфері теорії і практики викладання образотворчого мистецтва.

В - 4,5 (добре) студент *добре розуміє та усвідомлює* тематичний матеріал, володіє системою художньо-естетичних знань; має добре розвинуте творче мислення; під час аналізу-інтерпретації творів мистецтва аргументує висновки, власні оцінки й твердження, ілюструє їх прикладами; широко користується спеціальною термінологією відповідно до програмних вимог; наводить приклади творчого застосування тематичного матеріалу у практичній художній діяльності; характеризується елементами світоглядних уявлень, використання нестандартних асоціативних зв'язків, порівнянь творів різних видів мистецтв (за аналогією, контрастом) та відповідних життєвих явищ.

У відповідях на запитання допущені незначні помилки, які студент може проаналізувати та виправити самостійно.

С 4 (добре) студент *добре розуміє та усвідомлює* тематичний матеріал, володіє системою художньо-естетичних знань; має добре розвинуте творче мислення; під час аналізу-інтерпретації творів мистецтва аргументує висновки,

власні оцінки й твердження, ілюструє їх прикладами; широко користується спеціальною термінологією відповідно до програмних вимог; наводить приклади творчого застосування тематичного матеріалу у практичній художній діяльності; характеризується елементами світоглядних уявлень, використання нестандартних асоціативних зв'язків, порівнянь творів різних видів мистецтв (за аналогією, контрастом) та відповідних життєвих явищ.

Студент володіє програмним матеріалом, має навички учбового аналізу окремих творів, але не завжди орієнтується в питаннях, що потребують самостійного мислення. Допускає невеликі помилки, але може їх виправити самостійно.

D - 3,5
(задовільно)

студент *розуміє та усвідомлює* більшу частину тематичного матеріалу; демонструє небагатий словниково-термінологічний запас у процесі аналізу інтерпретації творів мистецтва (правильно застосовує окремі поняття і терміни); з допомогою викладача наводить приклади використання тематичного матеріалу у практичній діяльності, але без переносу в змінені ситуації: творче мислення розвинене слабо (на рівні сукупності суджень із використанням окремих пояснень).

У відповідях на деякі запитання допущені значні помилки, що свідчить про недостатність знань з теорії та історії педагогіки профільної школи, психології профільної школи, у сфері теорії і практики викладання образотворчих дисциплін у профільній школі.

E - 3
(задовільно)

студент *розуміє та усвідомлює* більшу частину тематичного матеріалу; демонструє небагатий словниково-термінологічний запас у процесі аналізу інтерпретації творів мистецтва (правильно застосовує окремі поняття і терміни); з допомогою викладача наводить приклади використання тематичного матеріалу у практичній діяльності, але без переносу в змінені ситуації: творче мислення розвинене слабо (на рівні сукупності суджень із використанням окремих пояснень).

Студент має слабкі знання з теоретичного курсу. Відсутнє творче мислення.

FX2
(незадовільно)

студент *не знає і не розуміє* основних положень програмного матеріалу. Відповідь його неправильна, недостатньо осмислена. З допомогою викладача здатний

з можливістю
повторного
складання

аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити деякі висновки. Виявляє низький рівень знань з теорії та історії педагогіки профільної школи, психології профільної школи, у сфері теорії і практики викладання образотворчих дисциплін у профільній школі, не може давати логічні відповіді на запитання екзаменаторів.

F1 (незадовільно)
з обов'язковим
повторним
вивченням
дисципліни

Студент має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, не може давати логічні відповіді на запитання екзаменаторів.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Педагогіка профільної школи

1. Василенко Н.В. Організація профільного навчання в загальноосвітньому навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / Н.В. Василенко. – Вінниця : ВОПОПП, 2010. – 171 с.
2. Побірченко Н. А. Формула успіху. Профільне навчання: теорія і практика / Побірченко Н.А. – К. : Вид. дім «Шкільний світ», 2005. – 96 с.
3. Покроєва Л. Структура, моделі профільного навчання. Організація профільного навчання в старшій школі / Покроєва Л. – К. : Шк. світ, 2007. – 120 с.

Психологія профільної школи

1. Максименко С. Психологічний супровід профільного навчання. Теоретичні основи / Максименко С. // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2005. – № 5. – С. 27-28.
2. Залеський Г.Є. Психологія світогляду і переконання особистості. М., 1994.
3. Кон І.С. Психологія старшокласника. – М., 1982.

Методика викладання образотворчого мистецтва

1. Бартенев И.А., Батажкова В.Н. Очерки истории архитектурных стилей: Учебное пособие. - М.: Изобразительное искусство, 1983. – 384 с., ил.
2. Баммес Г. Изображение фигуры человека. – Берлин, 1988.
3. Барщ А. О. Наброски и зарисовки,- М. 1970.
4. Беда Г. В. Живопись : Учеб. для студентов пед. институтов по спец. № 2109 «Черчение, изобраз. искусство и труд» / Г. В. Беда. – М. : Просвещение, 1986. – 192 с., ил.
5. Беда Г. В. Цветовые отношения и колорит / Г. В. Беда. – М. : Просвещение, 1963. – 184 с.
6. Волков Н. Н. Композиция в живописи / Н. Н. Волков. – М. : Искусство, 1977. – 263 с.
7. Волков Н. Н. Цвет в живописи / Н. Н. Волков. – М. : Искусство, 1965. – 215 с., ил.
8. Божко Ю.Г. Основы архитектоники и комбинаторики формообразования. – Х. : Вища шк., 1984.
9. Костенко Т.В. Основы композиції та тримірного формоутворення. - Х.: ХДАДМ, 2003.

10. Книга вчителя дисциплін художньо-естетичного циклу: Довідково-методичне видання /Упоряд. М.С.Демчишин; О.В.Гайдамака. – Харків, 2006. – 768 с.
11. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С. Українське мистецтво: навчальний посібник: у 3-х ч. Ч. 1.
12. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С. Українське мистецтво: навчальний посібник: у 3-х ч. Ч. 2
13. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С. Українське мистецтво: навчальний посібник: у 3-х ч. Ч. 3
14. Логвиненко Г.М. Декоративная композиция: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Изобразительное искусство» / Г.М. Логвиненко. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. – 144 с.
15. Михайленко В.Є. Основи композиції / В.Є.Михайленко. – К.: Каравела, 2004. – 304 с.
16. Кузин В.С. Психология. - М.: Высш. школа, 1974. - 280 с.
17. Лушников Б.В. Рисунок. Портрет: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. - М.: Гуманит.изд. центр ВЛАДОС, 2004. - 144 с.
18. Одноралов Н.В. Материалы в изобразительном искусстве: Пособие для учителей. - М.: Просвещение, 1983. - 144 с.
19. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). - К.: Освіта України, 2008. - 274 с.
20. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібник. – Тернопіль : Навчальна книга. - Богдан,-2005.-360 с.
21. Рудницька О.П. (Болгарський А.Г., Свистельнікова Т.Ю.) Основи педагогічних досліджень: Навч.-мет. посібник. - К., НПУ ім. М.П. Драгоманова, 1998. - 142 с.
22. Рисунок: Учеб. пособие для вузов / Ф.В. Антонов, Н.П.Бесчастнов, Б.А.Бурмистров и др. - М.: Легпромбытиздат, 1988. - 176 с.
23. Таранов Н. Н. Основы учебного рисунка и производственной графики : Учеб. пособие / Н. Н. Таранов, С. И. Иванов. – Львов : Свит, 1992. – 208 с.
24. Терентьев А.Е. Рисунок в педагогической практике учителя изобразительного искусства: пособие для учителей / А.Е. Терентьев. – М.: Просвещение, 1981. – 175 с.
25. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання: Навчальний посібник. – Львів : Аверс, 2010. – 496 с.
26. Шевнюк О.Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: навч. Посібник. – К., 2017. 312 с.
27. Шорохов Е. В. Композиция : [учеб. для студентов худож.-граф. пед. ин-тов.] / Е. В. Шорохов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Просвещение, 1986. – 207 с. : ил.
28. Штаничева Н. С. Живопись : учебное пособие для вузов / Ю. П. Штаничева, В. И. Денисенко. – М. : Академический Проект, 2009. – 271 с., [32] л. цв. вкл. – (Gaudeamus).

29. Яшухин А. П. Живопись : [учебное пособие для учащихся пед. уч-щ по спец. № 2003 «Преподавание черчения и изобразит. искусства»] / А. П. Яшухин. – М. : Просвещение, 1985. – 288 с.